

Correctievoorschrift

centraal schriftelijk examen

aardrijkskunde

vmbo gl en tl

2026
tijdvak 1

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1** Regels voor de beoordeling
- 2** Algemene regels
- 3** Vakspecifieke regels
- 4** Beoordelingsmodel
- 5** Aanleveren scores
- 6** Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1** De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2** De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.
- 3** De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4** De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5** Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1** De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2** Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3** Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1** indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2** indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3** indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4** indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5** indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6** indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7** indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8** indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
 - 3.9** indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

! Let op: aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Weer en klimaat

Vraag **1** maximumscore 2

1 = onjuist

2 = juist

3 = onjuist

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **2** maximumscore 1

De juiste oorzaak is:

De (opgewarmde) lucht stijgt op/zet uit (waardoor de luchtdruk aan het aardoppervlak daalt).

Vraag **3** maximumscore 2

1 = zonder

2 = kleinere

3 = Maastricht

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **4** D

Vraag **5** maximumscore 2

1 = onjuist

2 = juist

3 = juist

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **6** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:

- Irrigatie in de toren zorgt voor efficiënter watergebruik.
- Irrigatie in de toren zorgt voor minder verdamping.

Vraag **7** **C**

Vraag **8** **maximumscore 1**

1 = vorstvrij

2 = groente en fruit

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.

Vraag **9** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste waterbron zijn:

- grondwater
- Water uit andere delen/stuwmeren/waterreservoirs in Spanje.

Vraag **10** **maximumscore 2**

1 = onjuist

2 = juist

3 = onjuist

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **11** **C**

Vraag **12** **maximumscore 1**

Uit een juist antwoord blijkt dat bij een lage neerslagintensiteit het water kan infiltreren/in de bodem zakt (waardoor de mais het water opneemt).

Vraag **13** **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juiste reden is:

Door het gebruik van een biovergister komt er minder methaan/broeikasgas in de atmosfeer terecht.

Vraag **14** **maximumscore 1**

Uit een juist antwoord blijkt dat verschillende luchtmassa's hier kunnen botsen/niet gescheiden worden door bergketens.

Vraag **15** **maximumscore 1**

Een voorbeeld van een juiste gezamenlijke voorzorgsmaatregel is de aanleg van een gedeelde schuilkelder in de buurt.

Vraag **16** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- Inwoners zijn beter/sneller geïnformeerd.
- Inwoners denken van te voren na/maken een plan in geval van een ramp.

Water

Vraag **17** **maximumscore 1**

De juiste volgorde is:

(foto) 2 - (foto) 1 - (foto) 3

Vraag **18** **maximumscore 1**

Een juiste reden is dat vrachtwagens last kunnen hebben van verkeerscongestie/files.

Vraag **19** **D**

Vraag **20** **maximumscore 2**

a = 1

b = 4

c = 2

d = 3

indien vier antwoorden juist **2**

indien drie en twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **21** maximumscore 2

- 1 = juist
- 2 = onjuist
- 3 = juist

indien drie antwoorden juist **2**
indien twee antwoorden juist **1**
indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **22** maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste klimaatadaptieve maatregel zijn:

- Retentiebekkens/wadi's aanleggen.
- Meer ruimte maken in het winterbed van beken/rivieren.
- Kanalisatie van beken/rivieren ongedaan maken.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer de maatregel werkt tegen droogte en wateroverlast.

Vraag **23** maximumscore 2

- 1 = juist
- 2 = juist
- 3 = onjuist

indien drie antwoorden juist **2**
indien twee antwoorden juist **1**
indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **24** maximumscore 2

Voorbeelden van juiste maatregelen zijn:

- Industrie verbieden om ongezuiverd afvalwater te lozen.
- In de landbouw het gebruik van (bepaalde) bestrijdingsmiddelen verbieden.
- Opgelegde milieuregels handhaven.
- Waterzuiveringsinstallaties aanleggen om rioolwater te zuiveren.

Opmerking

per juiste maatregel een scorepunt toekennen.

Vraag **25** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste economische reden zijn:

- Bedrijven ontvangen grondstoffen uit het achterland via de rivier.
- Bedrijven transporteren hun producten naar de afzetmarkt via de rivier.

Vraag **26** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- Veel rivierwater komt via andere rivieren richting de Parelrivierdelta.
- Overstromingen van zee worden op deze manier niet tegengegaan.

Vraag **27** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist nadeel zijn:

- Er is minder zoetwater beschikbaar.
- De stroomvoorziening wordt onbetrouwbaarder.

Vraag **28** **maximumscore 1**

Een voorbeeld van een juist belang is dat een beschadigde stuwdam overstromingen in Syrië kan veroorzaken.

Vraag **29** **maximumscore 2**

De juiste volgorde is:

f - b - d - c - e - a

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vraag **30** **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Er is een droog klimaat/weinig neerslag.

Vraag **31** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist gevolg zijn:

- Er is meer verzilting.
- Er wordt minder (vruchtbaar) rivierslib aangevoerd.

Vraag 32 maximumscore 1

vrouwen

Voorbeelden van een juist argument zijn:

- De meeste vrouwen in 2024 stierven in de leeftijd 85-90 jaar, terwijl dat voor mannen 80-85 jaar is.
- In alle leeftijdsgroepen tot 85 jaar meer mannen overlijden dan vrouwen.

Opmerking

het scorepunt alleen toekennen bij een juiste keuze in combinatie met een juist argument.

Vraag 33 E**Vraag 34 maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- Braakliggende grond wordt bewoond.
- Er wordt groene energie opgewekt.
- Er is meer vegetatie in de wijk.

Vraag 35 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- De bewoners hebben de huisjes zelf gebouwd (en zijn daar trots op).
- De bewoners leven veel buiten en spreken/zien elkaar dus vaak.
- De bewoners zijn van elkaar afhankelijk voor water/elektriciteit.

Vraag 36 maximumscore 2

1 = onjuist

2 = juist

3 = juist

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag 37 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste functie zijn:

- wonen
- horeca

Vraag **38** maximumscore 2

- Voorbeelden van een juiste reden zijn: **1**
 - In Oost-Duitsland is er veel minder werkgelegenheid.
 - in Oost-Duitsland is het loon lager dan in West-Duitsland.
- Een juiste verandering is: vergrijzing **1**

Vraag **39** maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:

- Mensen in vooral de reproductieve leeftijd vestigen zich in München.
- Migranten die zich vestigen in München krijgen er kinderen.

Vraag **40** maximumscore 2

- Voorbeelden van een juiste maatregel zijn: **1**
 - Woningen isoleren.
 - Grijs water gebruiken.
 - Zonnepanelen aanleggen/warmtepompen installeren.
- Een juist onderdeel is het grote aantal bomen/vele vegetatie in de wijk. **1**

Vraag **41** maximumscore 2

- De juiste volgorde is: 1. China - 3. Nederland - 2. Duitsland. **1**
- Uit een juist antwoord blijkt dat de vergrijzing in China minder ver is dan in Duitsland en Nederland. **1**

Vraag **42** maximumscore 2

- 1 = het centrum
- 2 = urbanisatie
- 3 = beter

indien drie antwoorden juist **2**

indien twee antwoorden juist **1**

indien minder dan twee antwoorden juist **0**

Vraag **43** maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- De woonlasten zijn er laag.
- Ze wonen er vaak al heel lang.
- De woonwijken liggen vaak centraal in de stad/dichtbij het stadscentrum.

Vraag **44** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist gemeenschappelijk liggingskenmerk zijn:

- De steden liggen aan een riviermonding.
- De steden hebben een goede verbinding met het achterland.
- De steden liggen in (relatief) vlak gebied.

Vraag **45** **maximumscore 1**

Uit een juiste reden blijkt dat Shenzhen is gegroeid door de migratie van vooral jonge mensen/jongvolwassenen.

Vraag **46** **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juiste reden zijn:

- Door meer te fietsen zijn er minder files.
- Door meer fietsen is er minder parkeerdruk.
- Fietzers kunnen files ontwijken.

5 Beoordelingsmodel

Verwerk de scores van de alfabetische eerste vijf kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 22 mei te accorderen.

Ook na 22 mei kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt niet voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

- bron 1: www.weerplaza.nl
- bron 2: klimaatinfo.nl
- bron 3: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 4: www.wetterzentrale.de
- bron 5: www.meteoblue.com
- bron 6: Investock. Shutterstock.com rechtenvrije stockfoto-ID2324315573
- bron 7: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 8: foto 1: Only Fabrizio, shutterstock.com rechtenvrije stockfoto-ID-2414826565 / John Chica, shutterstock.com, rechtenvrije stockfoto-ID-585212509 / Microstock Photography, shutterstock.com rechtenvrije stockfoto-ID:2166974781
- bron 9: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 10: www.meteoblue.com
- bron 11: climate-data.org
- bron 12: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 13: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 14: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 15: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

- bron 16: Mobile Homes | MHVillage
- bron 17: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling,
- bron 18: Milos Ruzicka, shutterstock rechtenvrije stockfoto-ID:2059820444 / Collections Maykova, shutterstock rechtenvrije stockfoto-ID: 2417196629 / Oksana Yermoshenko, shutterstock rechtenvrije stockfoto-ID:2547131097
- bron 19: De Grote Bosatlas 56e ed. kaart 22
- bron 20: www.oost.nl
- bron 21: Yunlin Zhang, Jianming Deng, Boqiang Qin, Guangwei Zhu, Yinjun Zhang, Erik Jeppesen, Yindong Tong, Importance and vulnerability of lakes and reservoirs supporting drinking water in China, Fundamental Research, Volume 3, Issue 2, 2023, pagina 265-273.
- bron 22: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 23: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 24: Grote Bosatlaskaart 56e editie kaart 128-129 en Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 25: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 26: <https://www.pariznuts.com/english/useful-info/date-info/> Oosterbaan, R.J.. (2004). Improvement of tidal irrigation, drainage and reclamation of salinized lands under date palms in the Abadan Island, Iran. Report of an Abvarzan Co. consultancy assignment, Tehran, Iran.
- bron 27: www.nrc.nl
- bron 28: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 29: www.nrc.nl
- bron 30: Pixelbiss, shutterstock.com, rechtenvrije foto-ID 2199674651 / shutterstock.com, Pixelbiss, shutterstock.com, rechtenvrije foto-ID 2260106413.
- bron 31: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 32: destatis.de
- bron 33: <https://stadt.muenchen.de/infos/sanierungsgebiet-moosach.html>
- bron 34: populationpyramid.net, 2023
- bron 35: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025
- bron 36: ynm_yn, Shutterstock.com, rechtenvrije stock foto-ID:1204887655
- bron 37: Factor decomposition analysis of urban transport CO2 emissions in Chinese mega cities: case study of Beijing, Shanghai, Guangzhou and Shenzhen - Scientific Figure on ResearchGate. Available from: https://www.researchgate.net/figure/Population-of-Beijing-Shanghai-Guangzhou-and-Shenzhen_fig2_382525819 [accessed 30 Jul 2025]
- bron 38: Mark E.A. Andrews, Shutterstock.com, rechtenvrije foto-ID:2239242343